

reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1927602 (Processing Date: 12.02.2022).

5. Удич З. І. Ресурсний аспект закладу загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання. *Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі* : колективна монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 70–96. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/17168> (дата звернення: 13.04.2022).

6. Удич З. Середовищний підхід у впровадженні інклюзивної освіти в середній загальноосвітній школі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2017. № 3. С. 127–134. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/8820> (дата звернення: 13.04.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-47>

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ

Шашенкова А. О.

*молодший науковий співробітник Державної установи
«Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків
Національної академії медичних наук України»,
аспірантка 3-го року навчання
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Сучасна освітня система динамічно розвивається – з'являються нові концепції, техніки, методики, підходи, постають й вирішуються різноманітні виклики й задачі, підноситься індивідуальність і креативність, удосконалюється інклюзія та гуманізм тощо. Однак освітні установи залишаються виключно осередками академічної підготовки, нехтуючи можливістю готувати не лише всебічно розвинених здобувачів освіти, а зрілих особистостей, озброєних низкою компетентностей неакадемічного характеру, які сприяють гармонізації всіх сфер життя, добробуту й психологічному здоров'ю.

Однією з провідних компетенцій, необхідних молодому поколінню для самореалізації, ми вважаємо соціо-емоційну компетентність (СЕК) – інтегративний конструкт, до складу якого входять компетенції

емоційного, соціального, комунікативного, нормативного, регулятивного, поведінкового спектру, які функціонують на внутрішньо-особистісному й міжособистісному рівнях, синергія яких допомагає людині ефективно взаємодіяти із внутрішнім та зовнішнім світами, а також стає рушієм самоефективності.

Соціо-емоційна компетентність розвивається шляхом соціально-емоційного навчання (СЕН) – процес розвитку у дітей та дорослих самосвідомості, самоконтролю та навичок міжособистісного спілкування із урахуванням етичних принципів, що важливо для успіху в навчанні, роботі й особистому житті [3].

Соціально-емоційне навчання є педагогічно-психологічним напрямком, що допомагає отримати пакет відповідних знань і навичок, усвідомити власну ідентичність, налагодити стосунки, оцінити наслідки своєї поведінки в різних соціальних контекстах і обставинах, а також керувати соціальними й емоційними аспектами власного життя етично й конструктивно [1, с. 223].

Значення СЕН емпірично доведено – після проведення відповідних програм отримані такі узагальнені результати: учні на 42% рідше піддавалися фізичному насиллю, на 20% менше випадків дискримінації учнів з особливими потребами, підвищення академічних показників на 13%, на 9% зменшились проблеми з поведінкою, на 10% впав показник емоційного дистресу, на 9% поліпшилось ставлення до себе, інших й школи, на 23% покращилися соціо-емоційні навички, 79% роботодавців вважають, що навички, що входять до складу СЕН, є найважливішими для успішної роботи, 11 доларів повертаються на кожен долар, інвестований у соціально-емоційне навчання [2; 3].

Найбільш відомими й масштабними програмами соціально-емоційного навчання є такі: «Circle Time», «Promoting Alternative Thinking Strategies» – PATHS, «Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning» – CASEL, «Second Step», «Lions Quest», «Strive Together», «Clover Leaf Model», «21st Century Competencies», «The PRACTICE Model», «Preparing Youth to Thrive», «Mindsets, Essential Skills, and Habits» – MESH, «Framework for Social and Emotional Skills», «Network of Experts on Social Aspects of Education and Training» – NESET, «Social and Emotional Learning Competencies», «The Social, Emotional and Ethical Learning».

Всі представлені вище програми західного авторства, адже українські програми СЕН відсутні. Варто зазначити, що програми «The Social, Emotional and Ethical Learning» й «Lions Quest», які входять до вищеозначеного переліку, адаптовані для українських школярів і схвалені Міністерством освіти і науки України. Вітчизняні розробки націлені не на соціально-емоційне навчання, що охоплює низку

важливих компетенцій, а на розвиток окремих утворень соціо-емоційного спектру – емоційний інтелект, соціальна компетентність, комунікативна грамотність тощо.

Враховуючи все вищезазначене, постає необхідність інтеграції соціально-емоційного навчання в українське освітнє середовище. Підвалини такої роботи закладені з апробацією зарубіжних програм СЕН, однак це лише початок. Варто утвердити на рівні Міністерства освіти і науки такий напрям як пріоритетний, комплексно та систематично розробити відповідні програми (методичні розробки, посібники, алгоритми, відео- та фотоматеріали, лекції, тренінгові цикли тощо), апробувати їх на рівні країни й постійно вдосконалювати шляхом перевірки результативності. Звичайно, така робота потребує значного фінансового забезпечення, людських ресурсів, а головне – мотивації керівників освітніх закладів, вчителів, шкільних психологів, батьків і самих дітей. Лише за таких умов програми СЕН стануть ефективними, і ми зможемо виховувати молоде покоління компетентним, зрілим, свідомим, конкурентоспроможним і ментально здоровим.

Отже, нами підкреслена важливість розробки й апробації вітчизняних програм соціально-емоційного навчання, які краще за адаптації західних програм можуть розвинути соціо-емоційну компетентність з урахуванням національних особливостей і сучасних потреб українського суспільства.

Література:

1. Лорман Л., Дешпелер Дж., Харві Д. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб.. Київ : СПД-ФО Парашин І. С., 2010. 296 с.
2. Navigate the complex field of social and emotional learning. URL: <http://exploresel.gse.harvard.edu/> (дата звернення: 07.04.2023).
3. What Is Social-Emotional Learning? URL: <https://www.cfchildren.org/what-is-social-emotional-learning/> (дата звернення: 07.04.2023).